

## РЕЦЕНЗІЇ. ОГЛЯДИ

**Михайло СЛОБОДЯНИК,**

завідувач кафедри документних комунікацій Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв,  
д-р іст. наук, професор

### Концептуальні засади бібліографознавства

(Швецова-Водка Г. М. Вступ до бібліографознавства: Навч. посіб. для студ. виш. навч. закладів / Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. - К.: Кондор, 2004. - 217 с.: іл.)

Навчальний посібник «Вступ до бібліографознавства» призначений для студентів вищих навчальних закладів двох спеціальностей: «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія» та «Документознавство та інформаційна діяльність», які вивчають дисципліну «Загальне бібліографознавство». Як відомо, бібліографічна підготовка фахівців є традиційною для книгознавців і бібліотекарів-бібліографів. Спеціальність «Документознавство та інформаційна діяльність» знаходиться в процесі становлення та розвитку, але можна впевнено стверджувати, що майбутні фахівці з кваліфікацією «менеджер інформаційних ресурсів» теж повинні бути обізнаними з бібліографічними ресурсами, методами їх створення та використання, отже, з бібліографічними дисциплінами загалом.

Бібліографічна підготовка фахівців названих спеціальностей починається, як правило, не з теоретичних питань, а з оволодіння практичними навичками бібліографічної обробки документів: методики бібліографічного описування, індексування тощо. Важливість і необхідність таких знань обумовлює їх виділення в окремі навчальні дисципліни («аналітико-синтетична обробка документів», «бібліотечні каталоги» тощо). Разом з тим при підготовці спеціалістів вищої кваліфікації існує об'єктивна потреба дати їм ґрунтовні теоретико-методологічні знання, які спроможні бути міцним фундаментом практичної підготовки.

Саме таке завдання виконує навчальний курс «Загальне бібліографознавство». Існують різні думки щодо складу і змісту цього курсу, але всі погоджуються з тим, що обов'язковою складовою курсу має бути теоретичний вступ до бібліографознавства. Рецензований навчальний посібник спрямований на забезпечення саме цієї частини навчальної дисципліни «Загальне бібліографознавство».

Г. М. Швецова-Водка вже не вперше береться за навчально-методичне забезпечення цієї дисципліни. Нею розроблена навчальна програма курсу

(її нова редакція опублікована в навчально-методичному посібнику<sup>1</sup>). 1995-го року був виданий перший навчальний посібник з цього курсу, присвячений теоретичному розділу<sup>2</sup>, а у 2000-му році – другий навчальний посібник, за змістом присвячений джерелознавчому розділу<sup>3</sup>. До останнього часу залишався не відображеним в навчальних посібниках третій розділ курсу – «Бібліографознавство як наука», хоча раніше вже була видана лекція з однієї теми цього розділу<sup>4</sup>.

Новий навчальний посібник Г. М. Швецової-Водки містить перероблений і доповнений матеріал першого розділу програми – «Основи теорії бібліографії» і вперше викладений у навчальному посібнику третій розділ – «Бібліографознавство як наука». Разом вони дійсно складають теоретичний вступ до бібліографічної науки.

Особлива складність підготовки цього посібника в тому, що він повинен дати студентам основи наукових знань у максимально доступному для початківців викладі і, одночасно, відобразити сучасний стан наукового знання в галузі бібліографознавства, що відзначається різноманіттям концепцій та дискусійністю окремих положень. Автору посібника вдалося вирішити цю проблему, обравши за провідну документографічно-книгознавчу концепцію бібліографії. За її постулатами здійснюється висвітлення основних теоретичних

<sup>1</sup> Швецова-Водка Г. М. Загальне бібліографознавство: Навч.-метод. посіб. / Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. – Рівне: РДГУ, 2003. – 168 с.

<sup>2</sup> Загальне бібліографознавство: (Основи теорії бібліографії): Навч. посіб. для студ. ін-тів культури / РДІК. – Рівне, 1995. – IV, 183 с.: іл.

<sup>3</sup> Бібліографічні ресурси України: загальна характеристика: Навч. посіб. / Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. – Рівне: РДГУ, 2000. – 206 с.

<sup>4</sup> Методологія бібліографії: Лекція для студ. бібл. ф-ту з курсу «Загальне бібліографознавство» / Перекл. Л. О. Черепуха. – Рівне: РДІК, 1993. – 22 с.

проблем бібліографознавства: сутності та функцій бібліографічної інформації, визначення бібліографії, компонентної структури практичної бібліографічної діяльності, класифікації бібліографічних посібників, видової структури бібліографії тощо. Популяризація основних положень бібліографознавства поєднується з характеристикою дискусійних поглядів і підходів.

У другій частині посібника висвітлюються такі теми: «Об'єкт, предмет і структура бібліографознавства», «Методологія бібліографії і бібліографознавства», «Бібліографознавство в системі суміжних галузей знань». Автор посібника показує реальний стан вирішення в бібліографознавстві цих проблемних питань і пропонує свій погляд, свій підхід до їх розв'язання.

Науково-довідковий апарат посібника містить

список рекомендованої літератури, іменний і предметний покажчики. Крім того, посилання на джерела подаються в підрядкових примітках до основного тексту посібника. Методичну допомогу студентам і викладачам надають «питання для самоконтролю», вміщені до кожної теми.

Редакційно-видавнича підготовка, оформлення і поліграфічне виконання посібника здійснено на високому рівні, що можна вважати заслугою видавництва «Кондор». Однак м'яка обкладинка не пасує такому навчальному виданню, що буде активно використовуватися студентами.

Враховуючи самостійне значення цього видання, не можна не згадати також те, що воно є складовою навчального забезпечення курсу «Загальне бібліографознавство». У майбутньому бажано було б об'єднати всі частини курсу в єдиному підручнику.

Ніла ТАНАТАР,

старший науковий співробітник НБУВ, канд. біол. наук

## **Імідж Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в пресі: контент-аналіз газетних публікацій за 2003 рік**

Проведено контент-аналіз газетних публікацій про найбільшу книжкову скарбницю України – Національну бібліотеку України імені В. І. Вернадського (НБУВ). Інформація відбиралася із 250 періодичних видань центральної та регіональної преси в процесі їх щоденного перегляду. Зі 124 відібраних матеріалів більшість (107) опублікована на сторінках загальноукраїнських газет, і лише окремі повідомлення (17) друкувалися обласними виданнями. У тематичному аспекті переважали публікації про знаменні події в житті Бібліотеки – 85-річчя з дня заснування установи та 140-ві роковини її фундатора – академіка В. І. Вернадського. Не залишилися поза увагою журналістів епізоди з сьогодення НБУВ: проведення міжнародної наукової конференції, засідання круглих столів, організація презентацій, персональних виставок творів мистецтв, тематичних виставок книги тощо. Широкого розголосу в пресі набуло розпорядження Президента України «Про заходи щодо вдосконалення діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» стосовно розроблення та затвердження Державної програми розвитку даної установи на 2005–2010 роки.

*Ключові слова:* Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, контент-аналіз, газетні публікації, ключові фрагменти.

Співробітниками відділу організації та використання документального фонду Фонду президентів України Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у 2002 р. була започаткована інноваційна технологія аналізу сучасного стану бібліотечної галузі України на основі контент-аналізу матеріалів газетної періодики (1). Розроблені методи опрацювання та систематизації текстів публікацій, а також програмні засоби обробки сформованих баз даних (БД) на основі ключових цитат

дозволили створити інформаційно-аналітичну систему (ІАС) «Імідж бібліотечної справи та бібліотек України в газетній періодиці» і проводити бібліометричні та аналітичні дослідження. Починаючи з січня 2003 р., на базі цієї системи формувалися щомісячні аналітичні огляди «Сьогодення українських бібліотек», які виставлялися на веб-сторінці НБУВ (2–13).

Дана публікація демонструє можливості запропонованої технології для вивчення формування